

מיזם ההתנדבות הישראלי הבין מגזרי

פורום אסדרה וחקיקה- מפגש חמישי 27.5.14

השתתפו:

עו"ד דן אורן - יו"ר הפורום
עו"ד איריס פינקלשטיין - מ"מ רכזת הפורום
הדיל יוניס - מתמחה משרד המשפטים
עו"ד יותם ליבר - משרד המשפטים
עו"ד רון אשכנזי- משרד הרווחה והשירותים החברתיים
רחל כהן - המוסד לביטוח לאומי
ארנון פוקס - המועצה הלאומית להתנדבות
אורי יפה - שלטון המקומי, עיריית תל אביב
עו"ד גליה שמילוביץ גרינגרד- שמילוביץ גרינגרד פורשטט, עורכות דין
נעמי גולדברג - רגב- עמותת פעמונים
ד"ר מייק נפתלי- יועץ המיזם

התנצלו:

עו"ד שירה אוחיון – משרד האוצר
מיכל זימלר- קרן IVN
סיגל הורנפלד- חברת אי.די.איי (ביטוח ישיר)
תמר פלד אמיר- משרד ראש הממשלה
ד"ר ניסן לימור - המרכז האקדמי אור יהודה, פורום ון-ליר למגזר השלישי
ג'מאל אלקרינאוי - השחר החדש
עו"ד דניאלה גז - שלטון המקומי, עיריית קריית אונו
רמי סטויצקי - חברת B4C
מיכל מנקס - מרכז השלטון מקומי בישראל
אריה רוגל- מנהיגות אזרחית

א. דברי פתיחה ועדכונים - יו"ר הפורום, עו"ד דן אורן:

- עדכון בדבר הכנס הארצי של המיזם, כנס שיתוף ציבור, אשר יתקיים ביום 7.7.14 ומטרתו אישור התוכניות האסטרטגיות, אשר גובשו בעבודות הפורומים השונים, על ידי הציבור הרחב. משכך, אנחנו היום נתמקד ונדון בתוצרי עבודת שלושת צוותי המשנה על מנת שנוכל לגבשם לתוכנית אסטרטגית שתוגש בחודש יוני 2014.
- בין המלצות הפורום, על חברי הפורום להחליט האם להמליץ כי ההסדרה תהא בחקיקה או בקוד פורמאלי, אתי. מדינוני הפורום עד כה עולה כי יש להתאים את המלצות הפורום לחברה הישראלית, אשר הינה חברה הנוטה לעשות שימוש רב בחקיקה, ומשכך, הכיוון בשלב זה הינו להמליץ על הסדרה חקיקתית אשר תתמרץ ותביע הכרה מוחשית לתחום ההתנדבות בחברה הישראלית. יובהר כי גם אם בשלב הראשון, או בכלל, לא יוסדרו כלים ברורים של אכיפה, חקיקה תאפשר בפני העוסקים בהתנדבות (המתנדבים עצמם וארגונים) מימוש זכויות באמצעות מערכת בתי המשפט, בצורה יותר ממצה מזו שניתנת על פי המצב המשפטי הקיים, הנעדר לרוב הסדרים סטטוטוריים ביחס להתנדבות.
- עדכון בנוגע לשתי ישיבות רחב שהתקיימו בנושא הממשק בין ההתנדבות לעולם העבודה ובתחום המיסוי, בהשתתפות נציגים בכירים בכל תחום (ובכלל זה משרד הכלכלה, ההסתדרות, ורשות המיסים) המצע לדיון בשתי הפגישות הועבר לכל חברי הפורום בדוא"ל, ממצאי ועדות המשנה יפורטו להלן.

ב. תחום הביטוח

- כאמור, הפורום שם לו למטרה לבדוק את המצב המשפטי הקיים לעניין ביטוח מתנדבים והסיכונים הכרוכים בהתנדבות ולהמליץ על שינויים במצב זה בהתאם לצרכים העדכניים העולים מעולם ההתנדבות. במסגרת מטרה זו, הציב הפורום שני יעדים. האחד, שיפור הסדרת ביטוח מתנדבים לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] תשנ"ה – 1995 והתקנות אשר הותקנו מכוחו. השני, בדיקת המענים הניתנים היום במסגרת שוק הביטוח הפרטי לכל הצרכים והסיכונים של המתנדבים והארגונים המפעילים והקולטים מתנדבים והכרוכים התנדבות בקהילה, מעבר למענה שניתן לתת באמצעות חוק הביטוח הלאומי, וזאת בתפיסה של מענה ביטוחי המעודד התנדבות.
- בשני מפגשי הפורום הקודמים החל צוות המשנה העוסק בתחום הביטוח להציג בפני מליאת הפורום את ממצאיו והמלצות ראשוניות בסוגיות שהעלו. סיכום הדיון שהתקיים במליאה נשלח בטרם המפגש לכל חברי הפורום, אשר התבקשו להתייחס להחלטות שהתקבלו על ידי המליאה במפגש הקודם.

נושאים שסוכמו והוסכמו על ידי חברי הפורום במפגש הקודם, והפורום לא נתבקש לערוך בהם דיון

חוזר:

- הרחבת רשימת המטרות הקבועה בתקנות הביטוח הלאומי (מתנדבים), תשל"ח – 1978, לעניין הגדרת המונח "מתנדב" לפי סעיף 287(1) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995. המלצת הפורום הינה להרחיב את רשימת המטרות כך שזו תכלול, במפורש, את כל אלה: סיוע לאוכלוסייה במצוקה, הכללת ארגוני חלוקת מזון, בטיחות בדרכים, הגנה על בעלי חיים-מניעת סבל ודאגה לרווחתם, קידום וארגון התנדבות בקהילה, פעילות לצדק חברתי וצמצום פערים בחברה הישראלית, קידום טוהר המידות, מאבק בשחיתות ציבורית, מתנדבים למען הקהילה, פעילים, וועדי שכונות, ועדי הורים בביה"ס, סיוע לאוכלוסייה המתפנה משטח המותקף ע"י אויב.
- הפורום המליץ על פרסום באתר הביטוח הלאומי- אשר יאפשר לכל ארגון או עמותה לדעת האם מתנדביהם מבוטחים.

- יתור הצורך בפרסום ב"רשומות" של גוף ציבורי המוסמך להפנות מתנדבים ובמקומו לפרסם באתר המוסד לבטל"א
- תוקף הפניית המתנדב יהיה לשנה ולא יתחדש אוטומטית.
- הרחבת ביטוח התנדבות ישראלי בחו"ל, כדי שיחול על התנדבות של ישראלים בחו"ל הנשלחים ע"י ארגונים המוכרים כגוף ציבורי לפי חוק הביטוח הלאומי.

נושאים אשר הפורום חזר ודן בהם פעם נוספת לשם גיבוש המלצותיו:

- התנדבות בשעת חירום: ביטוח למתנדבים בשע"ח ניתן על ידי הבטל"א על סמך החוק ותקנות רלוונטיות – בפועל פרשנות התקנות ע"י הביטוח הלאומי הינה רחבה. צוות המשנה המליץ לצמצם את מרחב שיקול הדעת של בטל"א ולהרחיב את התקנות. לאור בקשת חברי הפורום להתעכב על הנושא הובהר כי כיום המצב הינו כי לצורך הכרה מאת בטל"א מתנדבים כיום צריכים הפניה מראש, אך בשעת חירום המצב שונה, לא ניתן לקבל הפניה מראש ולכן בטל"א מחליט בדיעבד האם נעשתה פעולה התנדבותית. הובהר כי כיום המצב גמיש והפרשנות בבטל"א הינה רחבה ומקלה. יחד עם זאת סברו חברי צוות המשנה כי כדי למנוע מצב של שינוי מגמה בעתיד יש לצמצם את מרחב שק"ד של הבטל"א באמצעות הרחבת התקנות.
- הוחלט על ידי חברי הפורום להציע שתי חלופות, להכרעת כל חברי הפורום: האחת, הרחבת התקנות באמצעות גיבוש רשימה סגורה של פעולות באופן שתוכר ע"י הבטל"א גם פעילות התנדבותית שנעשתה בשעת חירום, באופן פרטי (להבדיל מפעילות התנדבותית שנעשתה דרך ארגון) ושנעשתה למען עזרה לזולת ו/או רכוש ו/או בע"ח. השנייה, חלופה רחבה יותר, כי הבטל"א יכיר בכל פעילות התנדבותית שנעשתה באופן פרטי בשעת חירום.
- הוספת "סעיף סל" לרשימת המטרות החברתיות המפורטות בתקנות הביטוח הלאומי (מתנדבים): המשך הדיון מהמפגש הקודם. הוחלט על ידי חברי הפורום כי אין מקום להוסיף סעיף סל לרשימת המטרות, למעט כאמור בהתנדבות בשעת חירום, בכפוף לכך שהחלופה הראשונה שהוצגה לעיל היא זאת שתיבחר על ידי כל חברי הפורום.
- דיון בהמלצת הפורום במפגש הקודם להגמשת התנאים וההליך לאישור גוף ציבורי המוסמך להפנות מתנדבים לפי תקנות ביטוח הלאומי (מתנדבים): הפורום המליץ על הפחתת מספר המתנדבים הנדרש לאישור גוף ציבורי העומד כיום על 250 בשנה (לפי תקנה 3(א)(2) לתקנות), במפגש הקודם נערך דיון במליאה באשר למספר המינימום של המתנדבים שיש לקבוע, אשר נע בין 100 ל- 30. חברי הפורום ביקשו את עמדת הביטוח הלאומי בנושא.
- רחל כהן, נציגת הביטוח הלאומי, עדכנה כי העלתה את המלצת הפורום בפני הנהלת הביטוח הלאומי וכי על פני הדברים נראה שיש נכונות להפחית את מספר המינימום הנדרש ל- 100 מתנדבים.
- התקיים דיון חוזר במליאה בנוגע למספר המינימום של המתנדבים שיש לקבוע (המנעד נע בין 100 ל- 5 מתנדבים) כמו גם בשאלה האם בכלל ראוי לקבוע מספר מינימום, וכן באשר להצעה להוסיף חלופה נוספת של מתן אישור לעמותה אשר מפעילה מתנדבים ומחזיקה ב"אישור ניהול תקין" במשך 3 שנים ברציפות.
- סוכם על ידי חברי הפורום להמליץ על שתי חלופות. האחת, הורדת מספר המתנדבים הנדרש לאישור גוף ציבורי למספר מינימאלי, הנמוך ביותר באופן משמעותי מהמספר הקיים. לחילופין- במידה ויוסכם על הפחתת מספר המתנדבים הנדרש למספר אשר יעלה על 30 מתנדבים יש להוסיף את החלופה אשר הוצעה במפגש הקודם של מתן אישור לעמותה אשר מפעילה מתנדבים ומחזיקה ב"אישור ניהול תקין" ואשר מדווחת על הפעלת מתנדבים.

נושא הביטוח הפרטי:

- רון אשכנזי, נציג מטעם משרד הרווחה והשירותים החברתיים, עדכן את חברי הפורום בדבר בירורים שערך מול הממונה על הביטוח, ובדבר ההמלצות שקיבל מהממונה על הביטוח באשר ליועץ ביטוח פרטי בתחום. המלצת הצוות הינה לפעול כדי שלכל מתנדב מטעם ארגון יהיה ביטוח המכסה את כל הסיכונים הכרוכים בהתנדבות, לרבות נזקי צד ג', וכן כי תהיה אפשרות למתנדבים פרטיים לרכוש באופן עצמאי פוליסה דומה, במידה ויהיו מעוניינים בכך.
- הוסכם על ידי כל חברי הפורום כי יש להסדיר את הנושא הביטוחי ובכלל זה לדאוג למסגרת ביטוחית אשר תכסה את כל הסיכונים הכרוכים בהתנדבות כמו גם את הסיכונים הנגרמים לצד שלישי.
- בתקנות בטל"א ישנה ועדה של ביטוח לאומי אשר אמורה להיות מוקמת לבחינת נזקי צד ג'. למיטב ידיעתנו התקנות אינן מיושמות.
- סוכם כי דן יבחן את נושא יישום התקנה הספציפית הזו העוסקת בהתקנת הוועדה.
- סוכם כי דן יבדוק מה קיים כיום בשטח לגבי ביטוח המתנדבים בשירות המדינה, למשל במסגרת הפוליסה של "ענבל".

ג. תחום המיסוי

- דן עדכן את חברי הפורום בדבר הישיבה שהתקיימה יום קודם לכן (26.5.14) במשרדי רשות המיסים עם גורמים רלוונטיים מהתחום.
- הוסכם כי בתחום המיסוי יש להתמקד בשלושה תחומים:
 - הוצאות עודפות
 - מס שכר מתנדב
 - דיווח שעות מתנדב לפי טופס 126
- בעקבות הפגישה שהתקיימה כאמור, הוסכם כי צוות המשנה יתמקד ויגבש המלצות להצעה ריאלית לשינוי בשלושה תחומים אלו, ויצור מסמך אשר יועבר להתייחסות רשות המיסים. הובהר כי ההצעה תעבור להתייחסות כל חברי הפורום בטרם העברתה להתייחסות רשות המיסים.
- נערך דיון בין חברי הפורום בנושא שהועלה ע"י גליה בעניין פרקטיקה לקויה שכלל הנראה קיימת בתחום, לפיה רושמים מתנדבים מבלי לרשום את השווי של ההעסקה שלהם ואז שווי השכר שלהם לא מתקזז כנדרש.
- גליה התחייבה לקחת על עצמה לבדוק את הנושא מול רו"ח בקיא בתחום (בחינת הסוגיה האם יש אפשרות לקזז ממס שכר של עמותות שווי שעות עבודה של מתנדבים, וכן האם מדווחים לפי טופס 126 על עבודת מתנדבים). בנוסף, מהן ההשלכות של דיווח או אי-דיווח על עבודת מתנדבים לפי טופס 126.
- דיון של חברי הפורום בנושא הענקת תמריצים באמצעות הטבות מס לארגונים ו/או לעסקים השולחים עובדים להתנדבות ו/או למתנדבים ובחינת הסוגיה מבחינה ערכית ומהותית- האם אין במתן תמריץ אישי למתנדב בכדי לפגוע במשמעות המונח התנדבות אשר בבסיסו היעדר תמורה?
- הוסכם על ידי חברי הפורום כי בשלב זה אין מקום לעודד את ההתנדבות באמצעות הטבות מס למתנדב הפרטי, אלא כי יש לעודד ולתמרץ את ההתנדבות באמצעות תמריצים לארגונים. בהתייחס לסוגיה זו, תועלה בפני רשות המיסים הצעה להתייחס לשווי שעות עבודה שהחברות מקצות לטובת התנדבות כתרומה שניתן לקזז.

ד. הממשק בין התנדבות לעולם העבודה

עדכון בדבר הישיבה שהתקיימה בתחילת אותו השבוע, עם גורמים רלוונטיים בתחום. במסגרת הישיבה הנ"ל, גיבשו חברי צוות המשנה מודל חקיקתי "רזה". להלן עיקרי המודל:

1. קביעת הגדרה בחקיקה של המונח התנדבות (הגדרה דומה או זהה להגדרת המיזם)
 2. קביעה ברורה כי בין המתנדב לארגון המפעיל ו/או הקולט לא מתקיימים יחסי עובד-מעביד. כלומר, שחוקי משפט העבודה המגן לא חלים על מתנדבים (הרציונאל העומד מאחורי קביעה זו הינו למנוע את הרתיעה של ארגונים מלהפעיל מתנדבים מחשש שיוגדרו כעובדים בדיעבד ולפיכך יחויבו במתן זכויות לפי חוקי משפט העבודה).
 3. במצב זה עלינו להסדיר במפורש את הזכויות והחובות של מתנדבים וארגונים המפעילים ו/או קולטים המתנדבים. משכך הומלץ על ידי חברי הפורום להתמקד ב - 4 עקרונות של הסדרה:
 - עקרון ראשון: שקיפות – תיאום ציפיות בין המתנדב לארגון המפעיל אותו או הארגון הקולט אותו. קרי, חובת עריכת סיכום בין המתנדב לבין הארגון המפעיל ו/או הקולט אותו המסדיר את עיקר תנאי ההתנדבות (לרבות סוג הפעילות, מסגרת הזמן, סף קבלה של מתנדב, חובת סודיות, הודעה מוקדמת על סיום התנדבות וכד').
 - יש לשקול מתן פטור מעריכת מסמך שכזה בהתנדבות חד פעמית / ספוראדית
 - עקרון שני: הוגנות – הבטחת תנאים הוגנים מבחינת בריאות ובטיחות.
 - עקרון שלישי: שוויון – בשני מישורים:
 - האחד, המלצת הפורום הינה להטיל על הארגון ועל המקום הקולט מתנדבים חובת איסור הפליה מחמת הטעמים המנויים בסעיף 2 לחוק שוויון הזדמנויות בעבודה, תשמ"ח-1988 ובפרק ד' – תעסוקה לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998 (דת, גזע, מין, נטייה מינית, מוגבלות וכו'). איסור הפליה כאמור יכול חובת ביצוע התאמות לאנשים עם מוגבלות שאינן מטילות נטל כבד מדי (בדומה לקבוע בסעיף 8 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות).
 - השני, חובת ייצוג הולם בקרב המתנדבים במקום העבודה לגבי אותן אוכלוסיות שלגביהן חלה חובה זו בקרב עובדי המגזר הציבורי (נשים, ערבים, אנשים עם מוגבלות והאוכלוסייה האתיופית). חובה זו תחול רק לגבי מקום עבודה שבו מופעלים מתנדבים, שהוא חלק מהמגזר הציבורי (קרי – משרד ממשלתי, רשות מקומית, תאגיד סטטוטורי).
 - עקרון רביעי: הידברות עם ארגון העובדים – במצב שבו מתכננים להציב מתנדבים במקום עבודה שבו מתקיימים יחסי עבודה קיבוציים תחול חובה על המעסיק במקום העבודה להידבר עם ארגון העובדים היציג.
- סיכום הישיבה – עו"ד דן אורן: תודה לכל חברי הפורום שהגיעו למפגש על עבודתם המאומצת במסגרת מפגשי המליאה וכן במסגרת צוותי המשנה. נתראה בכנס הארצי לאישור התכנית האסטרטגית ביום 7.7.14.

